

1 Passover as a Messianic Day

2 I. Messianic Times / אחרית הימים: Restorative or Utopian?

3 or השיבנו יהנה אליך ונשוב ונשובה חדש ימינו כקדם
4 והנה אור-הלבנה כאור החמה ואור החמה יהנה שבִּעֲתֵי־

מיכה ד

7 והנה באחרית הימים יהנה הר בית-יהנה נכון בראש ההרים ונשא הוא מגבעות ונהרו עליו עמים:
8 והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל-הר-יהנה ואל-בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה
9 בארחותיו כי מציון תצא תורה ודבר-יהנה מירושלם: ושפט בין עמים רבים והוכיח לגוים עצמים
10 עד-כחוק וכתתו חרבתיהם לאתים ונחיתתיהם למזמות לא-ישאו גוי אל-גוי חרב ולא-ילמדון
11 עוד מלחמה: וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד כי-פי יהנה צבאות דבר: כי כל-
12 העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם-יהנה אלהינו לעולם ועד:

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא

הלכה א

16 המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ
17 נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם...אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני
המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את
ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו
שמושיע את ישראל מיד בני עשו

הלכה ג

ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח...

הלכה ד

ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו...וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח: אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי. ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים הכשרים שמתו

Ramchal: Derech Hashem

18

שנתקלקלו עמו; ולא תוכל הנשמה לזכך הגוף, אלא אחר שתצא ממנו תחלה וימות הגוף ויפסד, ואז יחזור ויבנה בגן עדש, ותכנס בו הנשמה ותזככהו; וכן העולם כלו יתחרב מצורתו של עתה, וישוב ויבנה בצורה אחרת ראוייה לשלמות. ועל כן נגזר על האדם שימות ויחזור ויחיה, והוא ענין תחיית המתים; ועל העולם שיחרב ויחזור ויחדש, והוא ענין מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: "שמת אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב ולסוף אלף שנה הקדוש ברוך הוא חוזר ומחדש את עולמו" (סנהדרין צ"ו).

When the soul is recombined with the body after the resurrection, however, it will no longer be bound or restricted, and will enter the body with all its brilliance and strength. The body will then experience a great enlightenment, and will not have to develop gradually as a child now does. The soul will immediately shine forth and purify it to a very great degree.²¹

19

35
36
37 ושלמה היה מושל בכל-הממלכות מן-הנהר ארץ פלשתים ועד גבול מצרים מגשים מנחה ועבדים
38 את-שלמה כל-ימי חייו...ושלום היה לו מפל-עבריו מסביב: וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת
39 גפנו ותחת תאנתו מידן ועד-באר שבע כל ימי שלמה:

פרק ח

41 ויהי בצאת הכהנים מן-הקדש והענין מלא את-בית יהנה: ולא-יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני
42 הענין כי-מלא כבוד-יהנה את-בית יהנה:

שמות ז

44 ויכס הענין את-אהל מועד וכבוד יהנה מלא את-המשכן: ולא-יכל משה לבוא אל-אהל מועד כי-
45 שכן עליו הענין וכבוד יהנה מלא את-המשכן:

II. On This Very Day: **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה**

בארשית ז:יג

בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נַח וְשֵׁם-וְחַם וְנִפְתַּת בְּנֵי-נֹחַ וְאִשְׁתֵּי נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי-בָנָיו אִתָּם אֶל-הַתְּבָה :

בארשית יז

וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת-יְשָׁמְעָאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל-יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל-מִקְנֵת כֶּסֶף כָּל-זָכָר בְּאֲנָשֵׁי בֵית אַבְרָהָם וַיְמַל אֶת-בְּשָׂר עַרְלָתָם **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים...**בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** נִמּוּל אַבְרָהָם וַיְשָׁמְעָאל בְּנוֹ : וְכָל-אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בֵּית וּמִקְנֵת-כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן-נֹכַח נִמְלוּ אֹתוֹ :

בראשית פרק יט ג) וַיִּפְצַר בָּם מֵאֵד וַיִּסְרוּ אֵלָיו נֵיב אוֹ אֵל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֵּה וּמִצּוֹת אָפֶה נִי אֶכְלוּ :

שמות יב

וַיִּשְׁמְרֶתֶם אֶת-הַמִּצְוֹת כִּי **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** הוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּשְׁמְרֶתֶם אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֹקֶת עוֹלָם... וַיְהִי מִקֶּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** יָצְאוּ כָל-צְבָאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם : לַיִל שְׁמֵרִים הוּא לַיהוָה לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא-הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָה שְׁמֵרִים לְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתֶם... וַיְהִי **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** הוֹצִיא יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל-צְבָאוֹתָם :

שמות כג

דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְרֵיהָ וַהֲבֵאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרֵיכֶם אֶל-הַכֹּהֵן : וְהִנִּיף אֶת-הָעֹמֶר... וְלַחֵם וְקִלִּי וְכֹרֶמֶל לֹא תֹאכְלוּ **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** עַד הַבִּיאֲכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֹקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם :

ויקרא כג

וְכָל-מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** כִּי יוֹם כִּפְּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : כִּי כָל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא-תַעֲנֶה **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ : וְכָל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל-מְלֶאכֶה **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת-הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרַב עַמִּיהָ :

דברים לב

וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** לֵאמֹר : עֲלֶה אֶל-הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה הִר-נֹבֹו אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְדֵּן וּרְאֵה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה : וַיִּמַּת בְּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֶאֱסַף אֶל-עַמְּיִן כַּאֲשֶׁר-מַת אַחֲרָיִךְ אַחֲרֵי בְּהָר הָהָר וַיִּאֲסַף אֶל-עַמְּיוֹ :

יהושע ה

וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח מִצּוֹת וְקִלְוֵי **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** :

יהושע י

וַיְהִי לַעֲת בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ צָנָה יְהוֹשֻׁעַ וַיִּרְיֶדוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיִּשְׁלַכְם אֶל-הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נִחְבְּאוּ-שָׁם וַיִּשְׁמוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת עַל-פִּי הַמְּעָרָה **עַד-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** :

יחזקאל כד

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית בְּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר : בֶּן-אָדָם כְּתוּב-לְךָ אֶת-שֵׁם הַיּוֹם אֶת-עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה סִמְךָ מִלְךְ-בָּבֶל אֶל-יְרוּשָׁלַם **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** : וּמִשַׁל אֶל-בֵּית-הַמְּרִי מִשַׁל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שְׁפַת הַסִּיר שְׁפַת וְגַם-יִצְקָ בּוֹ מִיָּם : אֶסְף וְתַחֲיָה אֶלְיָה כָּל-נִתַח טוֹב יָרֵךְ וְכַתְּף מִבְּחַר **עֲצָמִים מְלֵא** : מִבְּחַר הַצֹּאן לְקוֹחַ וְגַם דּוֹר הָעֲצָמִים תַּחֲיָה רַחַח רַחֲמֵיהָ גַם-בְּשִׁלּוֹ **עֲצָמֶיהָ בְּתוֹכָהּ** :

יחזקאל מ

בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִכְתָּה הָעִיר **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** הִיָּתָה עָלַי יַד-יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה :

רש"י דברים לב

(מח) וידבר יי' אל משה בעצם היום הזה - בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה: נאמר בנח: "בעצם היום הזה בא נח וגו' (בר' ז, יג) - במראית אורו של יום; לפי שהיו בני דורו אומרים: בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה; ולא עוד, אלא אנו נוטלין כשילינו וקרדומות ומבקעין את התיבה. אמר הקדוש ברוך הוא: הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה. במצרים נאמר "בעצם היום הזה הוציא יי'" (שמי' יב, נא), לפי שהיו מצריים אומרים: בכך וכך! אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחין אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סיפות וכלי זין והורגין בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: הריני מוציאן בחצי היום, וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה. ואף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה - לפי שהיו ישראל אומרים: בכך וכך! אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו! אדם שהוציאנו ממצרים, וקרע לנו את היים, והוריד לנו את המן, והגזינו לנו את השליו, והעלה לנו את הבאר, ונתן לנו את התורה - אין אנו מניחין אותו! אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום וכו' (ראה ספ"ד שלז).

1

2 **III. It Happened That Night**

3

4 **מכילתא דרבי ישמעאל בשלה - מסכתא דויסע פרשה א**5 ומה ת"ל ויסע משה את ישראל שהסיען בעל כרחן במקל שכיון שראו בפגרי האנשים שהעבידום בפרך
6 ובעבודה קשה כולן פגרים מתים מוטלין על שפת הים אמרו...

7

8 **תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק ו**9 ר' יוסי הגלילי אומ' כיון שעלו ישראל מן הים וראו את אויביהם פגרים מתים ומוטלין על שפת הים אמרו
10 כולם שירה עולל מוטל בין ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה הגביה עולל צוארו
11 ותינוק שמת פיו משדי אמו וענו כולם שירה ואמרו זה אלי ואנוהו ר' מאיר אומ' אפ' עוברין שבמעזי אמותן
12 אמרו שירה שנאמ' במקהלות ברכו אלים ממקור ישראל ותינוק שמת דד מפיו ואמ' שירה שנ' מפ' עוללים
13 ויונקים

14

15 **מלכים ב לה ~ ישעיהו לז**16 וְהָיָה בְּלֵילָה הַהוּא וַיֵּצֵא מֶלֶאכֶךָ יְהוָה וַיִּדְבֹר בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאֶה שְׂמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֶלְפֵי וַיִּשְׁכְּמוּ בְּבֶקֶר
17 וַחֲנֵה כָּלֶם פְּגָרִים מֵתִים : וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סְנַחְרִיב מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וַיָּשָׁב בְּנִינָה :

18

19 **שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה יח**20 מה כתיב שם (מלכים ב יט) וישכימו בבקר והנה כולם פגרים מתים, הה"ד (תהלים קא) לבקרים אצמית
21 כל רשעי ארץ, והיו ישראל וחזקיהו יושבין ואומרין את ההלל שהיה ליל של פסח והיו מתייראים לומר
22 עכשיו ירושלים מתכבשת בידו כיון שהשכימו בבקר לעמוד ולקרות ק"ש ולהתפלל מצאו אויביהם פגרים
23 מתים, לפיכך אמר הקב"ה ליסעיה (ישעיה ח) קרא שמו מהר שלל חש בז ומיהר לבוז שללם, והאחד קרא
24 שמו עמנו אל לומר שאני עמו, שנאמר (ד"ה = דברי הימים = ב"ב) עמו זרוע בשר ועמנו ה' אלהינו,
25 וכשם שעשה הקב"ה בעוה"ז ביד מיכאל וגבריאל כן לעתיד לבא יעשה על ידיהם

26

27 **אוצר המדרשים (אייזנשטיין) משה**28 מר משה לישראל עשו להם מלחמה, ויקומו ישראל ויהרגו בהם הריגה גדולה והנשארים הלכו לפרעה
29 ויגידו לו כי ברח העם, וירדו עם מצרים וישיגו אותם חונים על הים, ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה
30 ויבואו אחריהם פרעה וכל חילו, וטבעו בים ולא נותר מהם איש זולתי פרעה מלך מצרים אשר נתן הודאה
31 לאל חי והאמין בו שנאמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. ויצו הקב"ה למיכאל וגבריאל שרי מרום
32 ויוציאוהו משם ויוליכוהו לנינוה העיר הגדולה, וימלוך פרעה על נינוה ד' מאות שנה.

33

34 **תורה תמימה הערות שמות פרק ו**35 ומה שלא תקנו כוס הודאה לענין והבאתי אתכם אל הארץ, דאין לומר מפני שאינו מענין הגאולה, שהרי
36 כמו כן תקנו לענין ולקחתי אתכם לי לעם שהוא ג"כ אינו מענין הגאולה י"ל פשוט מפני שבהיותנו עתה
37 בגלות והארץ מסורה בידי זרים אי אפשר לישא כוס יין על זה. ואולי לזכר זה תקנו כוס מיוחד לשמו של
38 אליהו לזכרון ורמז שאנו מקוים לביאתו ולתחיית האומה והארץ ב"ב:
39

IV. It Happens This Night

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפ

וי"א שיש לומר שפוך חמתך וכו' קודם לא לנו (ר"ן פרק ע"פ) ולפתוח הפתח, (י) כדי לזכור שהוא ליל שמורים ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך חמתו על המכחשים בה' (מהרי"ב), וכן נוהגין. ויכול לגמור הלל (יא) אף שלא במקום סעודה

משנה ברורה סימן תפ

(י) כדי לזכור שהוא ל"ש - ואין מתייראין משום דבר ונוהגין באלו מדינות למזוג כוס אחד יותר מהמסובין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא (לרמז שאנו מאמינים שכשם שגאלנו הש"י ממצרים הוא יגאלנו עוד וישלח לנו את אליהו לבשרנו

שמות יב

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכוּ וַיְחַוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסֶחַ: וְלִקְחֲתֶם אֲגֻדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר-בַּסֹּף וְהַגַּעְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקוּף וְאֶל-שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֹּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח-בֵּיתוֹ עַד-בֹּקֶר: וְעָבַר יְהוָה לְגַגֹּף אֶת-מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת וַפְסַח יְהוָה עַל-הַפֶּתַח וְלֹא יָתֵן הַמִּשְׁחָת לְבֵּא אֶל-בְּתֵיכֶם לְגַגֹּף: וְשִׁמְרְתֶם אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה לְחֹק-לֶךְ וּלְבְנֵיךָ עַד-עוֹלָם:

עמוס ד

הוֹי הַמִּתְאַוִּים אֶת-יוֹם יְהוָה לְמַה-זֶּה לָכֶם יוֹם יְהוָה הוּא-חֹשֶׁךְ וְלֹא-אוֹר:

מלאכי ג

הֲנִי שֹׁלַח מַלְאָכִי וּפְנֵה-דֶרֶךְ לִפְנֵי וּפְתָאֵם יְבוֹא אֶל-הַיְכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר-אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמִלֵּאךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר-אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה-בָא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת... כִּי-הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בַעַר כְּתַנּוּר וְהָיוּ כָל-זָדִים וְכָל-עֲשֵׂה רָשָׁעָה קֵשׁ וְלֹהֵט אַתֶּם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא-יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֵשׁ וְעֵנָף: וְזָרְחָה לָכֶם יְרָאִי שָׁמַי שָׁמֶשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ וַיִּצְאֲתֶם וּפְשַׁתֶּם כְּעַגְלֵי מִרְבֵּק: וְעִסוּתֶם רְשָׁעִים כִּי-יְהִי אִפְרַת תַּחַת כַּפּוֹת רְגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: פּ זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב עַל-כֵּל-יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָשִׁיב לֵב-אֲבוֹת עַל-בְּנֵים וְלֵב בְּנֵים עַל-אֲבוֹתֶם פֶּן-אֲבוֹא וְהִכִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ חֲרָם:

רד"ק מלאכי פרק ג

האדון - הוא מלך המשיח והוא מלאך הברית, או אמר מלאך הברית על אליהו, וכן אמר באגדה שאליהו קנא על ברית מילה שמנעה מהם מלכות אפרים, שנאמר קנא קנאתי לה' אלהי ישראל כי עזבו בריתך בני ישראל, אמר לו קנאת בשטים וכאן אתה מקנא על המילה חייך שאין ישראל עושים ברית מילה עד שאתם רואה בעיניך, מכאן התקינו לעשות כסא הכבוד לאליהו שנקרא מלאך הברית שנאמר ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר ה' צבאות